

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry:n järjestölehti

11
2014

Usher-tutkijasta elokuvaohjaajaksi

Lehtitoiminta 40 vuotta -sarja jatkuu

Sisältö

Pääkirjoitus: Sote-näkökulmia.....	3
Usher-tutkijasta tuli elokuvaohjaaja.....	4
Aistivammatyön pioneeri.....	7
Roolimalli viittomakielisille lapsille ja nuorille.....	10
Konkari Saumurin hankevastaavaksi.....	12
Kuurosokeiden ääni kuuluviin Saumuri-hankkeessa.....	14
Ensimmäisen tiedottajan aikana tapahtui paljon.....	16
ValmisPaula: Koskettavaa.....	19
Lehtikirjoittajakurssin ryhmäkuva.....	20

Tuntosarvi nro 12 ilmestyy viikolla 51. Aineisto 21.11. mennessä. Tuntosarvi nro 1/2015 ilmestyy viikolla 5, aineisto 31.12.2014 mennessä.

Kannen kuvassa **Hanna Västinsalo** antaa näyttelijälle ohjeita lopputyönään valmistuvan elokuvansa kuvauksissa. Kuva: Hanna Västinsalon arkisto.

TUNTOSARVI
40. vuosikerta
ISSN 0358-2280

Julkaisija
Suomen Kuurosokeat ry.

Taitto
Tuija Wetterstrand

Päätoimittaja
tiedottaja Tuija Wetterstrand,
p. 040 753 2026, s-posti:
tiedotus@kuurosokeat.fi.

Toimitusneuvosto 2014-2015
Esko Jäntti (puheenjohtaja), Veera Laukkari, Milla Lindh, Timo Pelto-mäki, Eila Särkimäki, Jaakko Evonen (sihteeri) ja Tuija Wetterstrand.

Hinta
Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona ja/tai elektronisena versiona. Ruotsinkielinen kooste Känselförteget ilmestyy 4 kertaa vuodessa isokirjoituksella.

Tilaukset ja osoitteenmuutokset
Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, p. 040 778 0299, s-posti:kuurosokeat@kuurosokeat.fi. Toimiston aukioloaika ma-pe klo 8.00–15.45.

Painopaikka
Oriveden Kirjapaino.

Toimituksella on oikeus käyttää lehden juttuja yhdistyksen internet-sivuilla www.kuurosokeat.fi.

Sote-näkökulmia

Sosiaali- ja terveystieteiden yhdistäminen on ollut jo pitkään ajankohtainen asia. Valtakunnan tasolla päätettiin keväällä viidestä järjestämisalueesta, joiksi valittiin erityisvastuualueet yliopistollisissa sairaanhoitopiireissä. Nyt luonnostellaan tuottamiseen liittyvää lakia. Tavoitteena on aloittaa toiminta vuoden 2017 alusta.

Uudistuksen tavoitteena on erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen yhteistyön lisääminen. Yksinkertaistaen ja lyhyesti voisi sanoa, että tavoitteena on lähellä kansalaisia olevat, tasapuolisesti kohtelevat ja yhdeltä luukulta saatavat palvelut joka puolella maata.

Kuurosokeiden näkökulmasta on tärkeää, että palveluita ei joudu hakemaan monelta luukulta. Asiakkaan juoksuttaminen viranomaiselta toiselle on raskasta ja turhauttavaa. Useimmiten on tärkeää, että palvelun saa läheltä, omalta kotipaikkakunnalta. Tällöin on tietenkin huo-

lehdittava viranomaisten kyvyistä ja taidoista kohdata ja palvella myös kuurosokeita kansalaisia.

Joskus puolestaan on hyvä, että osaamista keskitetään. Tällöin erityisryhmän tarpeet voidaan paremmin ottaa huomioon. Samaan aikaan ollaan viemässä eteenpäin EU:n edellyttämää harvinaisten sairauksien kansallista suunnitelmaa. Suunnitelmassa sanotaan, että tavoitteena on perustaa eri vammaryhmien osaamiskeskuksia johonkin sairaanhoitopiiriin. Tällaista toivomme myös kuurosokeuden osalta.

Uusi sote-laki on haaste, mutta se on myös mahdollisuus. Luonnoksessa on nostettu esiin järjestöt mahdollisina palvelujen tuottajina. Järjestömme oikeuksien valvonta seuraa tilannetta valtakunnan tasolla ja aluesihteerit omilla alueillaan.

Ritva Rouvinen
Aluejohtaja ♦

Usher-tutkijasta tuli elokuvaohjaaja

Teksti: Tuija Wetterstrand

Kuvat: Hanna Västinsalon arkisto

Hanna Västinsalo väitteli vuonna 2011 Helsingin yliopistossa Usherin oireyhtymän tyyppi 3:n molekyylibiologiasta. Pian hän valmistuu elokuvaohjaajaksi maailman kuulusta American Film Institute'sta (AFI) Los Angelesista. Miten tässä näin kävi?

Hyppäys tutkijan työstä elokuvaohjaajaksi ei loppujen lopuksi vaikuta

niin isolta harppaukselta kun tietää, että Hanna Västinsalo on rikkonut rajoja ennenkin. Lapsesta saakka hän on ollut kiinnostunut tieteestä, lähetetty Suomen edustajana kouluilaisten biologian olympialaisiin ja valittu osanottajaksi avaruusleirille Yhdysvalloissa. Biologian opinnot yliopistossa olivat luontaista jatkoa tälle. Mutta ennen väitöstutkimuksen aloittamista Hanna teki ensimmäisen täyskäännöksensä ja lähti vuodeksi Lontooseen opiskelemaan tanssia.

- Olen aina harrastanut tanssia. Kun sain mahdollisuuden opiskella sitä, niin päätin lähteä kokeilemaan, että mihin kaikki johtaa. Loppujen lopuksi ymmärsin, että minusta ei koskaan tule huipputanssijaa, koska minulla ei ollut tarpeeksi palavaa tarvetta ilmaista itseäni tanssin kautta.

Palattuaan Lontoosta Helsinkiin kymmenisen vuotta sitten Hanna Västinsalo pääsi mukaan **Eeva-Marja Sanikilan** Usher-tutkimusryhmään.

Hanna Västinsalo ohjaa näyttelijöitä elokuvansa "Father" kuvauksissa.

- Kerran saimme muutaman muun tutkijan kanssa päänäpiston kuvata öisessä laboratoriossa parodian kauhuelokuvasta. Aiheesta innostuivat muutkin ja lopulta kuvauksissa oli mukana lähes puolet laboratorion väestä.

Vaikka laboratoriossa kuvattu lyhytelokuva oli tehty vitsimielessä ja täysin harrastelijavoimin, niin sen esitystilaisuudessa Hanna ensimmäistä kertaa huomasi, että pystyy tekemään elokuvan keinoin vaikutuksen ihmisiin.

- Ihmiset kertovat vieläkin saavansa kauhun väristyksiä niissä paikoissa, missä filmin hurjimmat kohdat tapahtuivat.

Sen jälkeen elokuvanteosta tuli rakas harrastus.

- Ostin tavallisen videokameran ja aloin tehdä kavereiden kanssa lyhytelokuvia, etupäässä kauhujuttuja. Muutaman kesäkurssin kävin,

mutta varsinaisesti en silloin vielä opiskellut elokuvan tekoa muuten kuin itsekseni.

Kesällä 2008 Hanna Västinsalon kotikunta Nurmo antoi kaveriporukasta koostuneelle kuvausryhmälle pienen apurahan ja kuvauspaikat ilmaiseksi. Silloin syntyi aikaisempaa pidempi, puolen tunnin mittainen kauhuelokuva Virvatuli.

Virvatulen jälkeen alkoi kolme vuotta kestänyt väitöskirjatyö, jonka aikana Hanna ehti tehdä vain muutamien lyhytelokuvan.

- Väitöskirjan valmistuttua olo oli kaksijakoinen. Rakastan tutkimusta, mutta paloin myös halusta kertoa tarinoita elokuvien kautta.

Hanna Västinsalo päätti hakea maailman yhteen arvostetuimmista elokuva-alan kouluista. Opinnäytteinään pääsykoekomitealle hän lähetti Virvatuli-elokuvan ja Jälkinimisen tanssilyhytelokuvan.

- Virvatuli oli pääsylippuni kouluun. Komitea kiitteli, että olin onnistunut luomaan siihen hyvän tunnelman.

AFI on paitsi arvostettu, myös erittäin kallis koulu. Rooli Usher-tutkijana toi ratkaisun rahoitukseen.

- Sain apurahan Sloan-säätiöltä, joka kannustaa tiedettä käsittelevien elokuvien ja muiden taideprojektien tekemiseen. Sieltä saamani apuraha mahdollisti opintoni AFI:ssa. Lisäksi olen saanut muutamien pienemmän apurahan suomalaisilta säätiöiltä.

Tieteen yleistajuistaminen on Hannan sydäntä lähellä.

- Haluaisin tehdä elokuvia, jotka kertovat tieteestä, tieteen tekemisestä ja tieteen mahdollisuuksista. Mielestäni todella hyvä esimerkki tieteen yleistajuistamisesta on elokuva Jurassic Park. Vaikka elokuva onkin pelkkää tiedefantasiaa, niin se perustuu oikeaan tieteelliseen tutkimukseen. Samalla se on innostanut kokonaisen sukupolven opiskelemaan genetiikkaa.

AFI:ssä opetetaan ammattimaista elokuvatyöskentelyä, missä jokaisella on oma roolinsa ja tehtävänsä. Töitä myös tehdään paljon ja joskus on selvittävä kolmen tunnin yönä. Koska koululla on hyvä

maine, niin suurin osa valmistuneista pääsee koulun jälkeen työskentelemään elokuvateollisuudessa.

Hanna Västinsalon opinnot ovat nyt päätösvaiheessaan. Lopputyö Father (Isä) on kuvattu ja viimeistelyä vaille valmis. Koulun päätyttyä Hanna voisi halutessaan jatkaa viisumia vuodeksi ja työllistyä elokuva-alalle Hollywoodiin. Mieli tekisi kuitenkin palata Suomeen. Mutta kaikki riippuu rahoituksesta, sillä elokuvan tekeminen maksaa.

Tulevan elokuvan aihe on jo selvillä.

- Haluan tehdä elokuvan Usherin oireyhtymästä. Olen jo hahmotellut käsikirjoitusta. Jo väitöskirjaa tehdessäni tapasin paljon erilaisia ihmisiä ja kuulin uskomattomia tarinoita. Tein AFI:n opintojeni aikana tuotantoharjoituksena lyhytfilmin Usherin oireyhtymästä. Sitä tehdessä juttelin useiden ihmisten kanssa ja luin paljon elämästä Usherin kanssa. Harmikseni tuota lyhytelokuvaa ei pysty näyttämään koulun ulkopuolella. Tavoitteeni onkin nyt tehdä mahdollisimman todenmukainen elokuva, johon pystyvät samaistumaan sekä Usher-tutkijat että -potilaat ja samalla tuoda Usherin oireyhtymä lähemmäs katsojia, jotka eivät ole edes tietoisia oireyhtymästä. ♦

Aistivammatyön pioneeri

Aune Kulmala viettää eläkepäiviään Sastamalassa. Kuva: Tuija Wetterstrand.

Teksti: Tuija Wetterstrand

Aune Kulmala, silloinen **Ihailainen**, ei ollut suunnitellut työuraa kuurojen, sokeiden ja kuurosokeiden parissa, mutta kotelo päätti toisin. Jo opiskellessaan 1940-luvun loppupuolella Diakonissalaitoksella Pieksämäellä hän vaikutui kirkon sokeainhuoltajan **Brita Bärlundin** vierailevista luennoista, samoin kuin Mikkelin kuurojenpappi **Otto Myryläisen**.

- Seurakuntien diakoniatyö on niin laajaa, että meillä kävi eri asiantuntijoita luennoimassa. Jo ensimmäisessä työpaikassani Nurmeksen seurakunnan diakonissana tein jonkun verran näkövammaistyötä.

Joensuun keskussairaalassa vietetyn työrupeaman jälkeen Aune Kulmala sai alkuvuodesta 1956 piiridiakonissan paikan Jyväskylän Kypärämäestä. Piiridiakonissana toimiessaan hän aloitti kerhotoimintaa näkövammaisten parissa. – Se oli innostavaa ja tarpeellista.

- Talvella 1960 ajattelin, että Jyväskylän kokoisessa kaupungissa olisi riittävästi työtä päätoimiselle aistivammaistyöntekijälle. Ehdotin kirkkoneuvostolle perustettavaksi erityistä aistivammatyöntekijän virkaa. Näin myös tapahtui ja minua pyydettiin ottamaan uusi virka vastaan seuraavan vuoden alusta. Epäröin, koska osasin silloin hyvin huonosti viittomakieltä. Kirkkoherra vain kehotti opiskelemaan lisää.

Aune Kulmala lähti Helsinkiin intensiivijaksolle opiskelemaan viittoma-

Aune Kulmala keskustelelee Saara Tikkasen (os. Väisänen, myöh. Laari) kanssa. Kuva: Raili Ojala-Signellin arkisto.

kieltä **Eeva Paunun** opastuksella. Sen jälkeen työ painottui hyvin paljon kuurojen parissa tehtävään työhön.

- Sokeat pärjäsivät puhelimesta ja puhekielellä ja heille oli helpompaa saada tukihenkilöitä. Kuuroille tukihenkilöiden saaminen oli vaikeaa ja tulkkeja ei ollut.

Vuonna 1972 aistivammaisten diakoniatyö eriytettiin niin, että kuurot, sokeat ja huonokuuloiset saivat jokainen oman työntekijänsä. Aune Kulmalasta tuli kuurojen diakonissa.

Kuurojen työntekijällä oli vastuullaan myös kuurosokeat. Piiridiaakonissana toimiessaan Aune Kulmalan asunto sijaitsi Kypärämäen seurakuntakodissa, jonka vahtimestaripariskunnan rouvalla oli kolme kuurosokeaa sisarusta: **Väisäsen Veikko, Saara ja Eine**.

- Tutustuin heihin pian Jyväskylään

muutettuani. Kuurosokeiden ryhmässä olivat mukana myös **Olavi Eira, Anja Lehtola ja Liisa Ruokonen**.

Kuurosokeat olivat yleensä mukana samoissa tapahtumissa kuin kuurot. Tapahtumien järjestely vaati aikamoista luovuutta, kun tulkkeja ei vielä ollut.

- **Elsa Närhen** kanssa aloimme värvätä muita kuuroja toistamaan kuurosokeille mitä viitottiin. Sitten aloin järjestää kuurosokeille omia leirejä. Ihme kyllä jostain aina saatiin ihmisiä, jotka pystyivät kommunikoimaan kuurosokeiden kanssa, usein he olivat kuurojen lapsia. Kerran kuussa järjestin kuurosokeille Laajavuoripäivät, ne olivat hyvin suosittuja. Kiertelimme luonnossa, jonka jälkeen menimme uimahalliin uimaan ja sitten ulos syömään.

1970-luvulla Aune Kulmala oli vuo-

Vanhat tuttavat tapaa- vat: Aune Kulmala ja Anja Lehtola. Kuva: Raili Ojala-Signellin arkisto.

den virkavapaalla omasta toimestaan. Hän työskenteli Kuurojen Liitossa ja oli mukana käynnistämässä viittomakielentulkkien koulutusta Suomessa. Kaksi talvea hän työskenteli Jyväskylässä kuurojenkoulun vt. sairaanhoitajana. Koulussa oli joitain kuurosokeita oppilaita, joita yleensä pidettiin ongelmalapsina. Vasta kun alettiin tehdä säännöllisiä näöntarkastuksia, niin ymmärrettiin, että nämä oppilaat eivät ymmärtäneet mitä heille viitottiin koska he eivät nähneet riittävästi huuliota tai viittomista.

- Nykyajan ihmisen on vaikea ymmärtää kuinka alkeellista kaikki silloin vielä oli. Vein itse oppilaita tutkittavaksi, että heille saataisiin diagnoosi. Myös yhteiskunnalta oli vaikea saada mitään tukea kuuroille ja kuurosokeille.

Aune Kulmala oli niin omistautunut työlleen, että aviomies löytyi vas-

ta hänen jäätyään varhennetulle eläkkeelle 1982. Aune ja aviomies **Olavi Kulmala** asettuivat asumaan miehen kotipaikkakunnalle Vammalaan, joka nykyisin on Sastamalan kaupungin keskus.

Vammalan sosiaalitoimi pyysi vielä eläkkeelle jäänyttä Aune Kulmalaa tukihenkilöksi kuurosokealle **Heikille**, joka oli ensin kuuroutunut ja myöhemmin sokeutunut.

- Heikki kuuli aivan vähän kuulolaitteella, mutta eli käytännössä vailla kommunikaatiomenetelmää ulkomaailman kanssa. Hän puhui kyllä itse selvästi, mutta ei pystynyt vastaanottamaan. Opetin hänelle sormiaakkoset, jolloin koko maailma avautui aivan uudella tavalla. Kävimme kuuden vuoden ajan yhdessä kuurosokeiden leireillä ja retkillä ja teimme vierailuja kouluihin ja päiväkerhoihin, aina Heikin kuolemaan saakka. ♦

Marianne ja esimerkillisestä tukihenkilötoiminnasta palkinnoksi saatu hopeinen ruusu. Kuva: Marianne Mielityisen arkisto.

Roolimalli viittomakielisille lapsille ja nuorille

Teksti: Tuija Wetterstrand

Tampereen aluesihteri **Marjatta Puromäki** ehdotti **Marianne Mielityiselle**, että tämä lähtisi mukaan vapaaehtoistoimintaan tukihenkilöksi viittomakielisille lapsille ja nuorille. Marianne kiinnostui asiasta ja nyt viiden vuoden jälkeen toimii edelleen tukihenkilönä Tampereella. Pirkanmaan alueella toimii useita vapaaehtoisia tukihenkilöitä, mutta Mariannen tiedon mukaan hän on tällä hetkellä ainoa viittomakielinen.

- Tavoitteeni on olla viittomakielinen roolimalli tuettaville lapsille ja nuorille ja heidän perheilleen. Haluan esimerkilläni näyttää, että on mahdollista tehdä erilaisia asioita elämässä ja rohkaisen yrittämään parastaan.

Vapaaehtoinen tukihenkilö ei saa palkkaa työstään, mutta kulut korvataan. Tuettavien henkilöiden kanssa Marianne tekee ”ihan tavallisia juttuja”: käy elokuvissa, uimassa, on joskus mukana harrastuksissa, tai vaikka vain pelaa pelejä

tuettavan kotona. Joskus tuettava ehdottaa päivää ja tekemistä, joskus Marianne. Tapaamiskertojen määrä vaihtelee, mutta minimi on kerran kuukaudessa.

- Yhteistyö vanhempien kanssa on tärkeää. He tietävät aina, minne olemme menossa. Perheen kanssa yhteistyössä sovitaan myös tapaamiskertojen määrästä ja niistä tarpeista, mihin he tukihenkilöä tarvitsevat.

Mariannella on viittomakielen ohjaajan koulutus, joka antoi jo hyvät valmiudet tukihenkilönä toimimiseen. Lisäksi jokainen tukihenkilöksi aikova käy läpi lyhyen koulutuksen. Tukihenkilöinä toimivat myös tapaavat säännöllisesti yhteisissä kokouksissa, missä käydään käytännön asioita läpi. Lisäksi tukihenkilöt tapaavat ohjelmallisissa illanvietoissa ja kerran vuodessa heille järjestetään pikkujoulu, missä palkitaan yksi tukihenkilö esimerkillisestä toiminnasta. Marianne Mielityinen palkittiin ansioistaan joulukuussa 2013.

- Sain palkinnoksi hopeisen ruusun, johon on kaiverrettu nimi ja palkinnon luovuttamisen päivämäärä.

Palkinnon saaminen tuntui hienolta, että omaa työtäni arvostetaan.

Mariannella on vakituinen työpaikka avustajana. Silti hän ei koe vapaaehtoistoimintaa rasittavaksi tai aikaa vieväksi.

- Päinvastoin, olen viihtynyt tosi hyvin ja koen itse saavani enemmän kuin annan. Opin paljon lasten ja nuorten ajatusmaailmasta ja pysyn myös kärryillä siitä, mistä nuoret keskustelevat. Tapaamiset pystytään aina sopimaan viikonlopuiksi tai töiden jälkeen.

Marianne haluaakin kannustaa myös muita kuurosokeita menemään mukaan oman alueensa vapaaehtoistoimintaan ja ryhtymään tukihenkilöiksi. Tukihenkilöksi ryhtyvältä ei vaadita mitään etukäteiskoulutusta, riittää kun on tavallinen ihminen.

- Omalla alueella saattaa olla vaikka kuulonäkövammaisen lapsi tai nuori, jolle samassa tilanteessa oleva tukihenkilö voi olla todella arvokas tuki. ♦

Konkari Saumurin hankevastaavaksi

Teksti ja kuva: Sanna Paasonen

Väkivallasta vapaaksi – Viola ry:n (Mikkelin perhe- ja lähisuhdeväkivallan avopalveluyksikkö) Saumuri-hankkeen vastaavaksi on nimetty **Jarmo Romo**. Hän työskentelee samanaikaisesti Violan koulutusvastaavana. Romolla on pitkä työhistoria miestyöntekijänä, perheterapeutina ja psykiatrisena sairaanhoitajana.

Yhteistyöhankkeessa Romon työparina toimii Violan erityistyöntekijä **Birgitta Huisman-Laine** ja vuodenvaihteen jälkeen rekrytoidaan vielä yksi kokopäiväinen työntekijä.

Erityisryhmien kokema väkivalta päivänvaloon

Hankevastaava Jarmo Romo puoltaa erityisryhmien oman äänen esille tuomista, koska heidän osallisuutensa Saumuri-hankkeessa tuo laajasti näkyviin sen, että sekä väkivaltaa ehkäisemään että väkivaltaa kohdanneita tukemaan tar-

Jarmo Romo - erityisryhmien väkivaltatyön keulakuva.

vitaan palveluita kaikissa väestöryhmissä. Erityisryhmien kokema lähisuhdeväkivalta on ollut pitkään näkymätöntä väkivaltaa, jonka olemassaoloa ei ole haluttu tunnistaa eikä tunnustaa. Tästä johtuen ei ole ollut myöskään tarvetta kehittää soveltuvia palveluita.

Vammaisiin kohdistuneessa väkivallassa toisenlaista alistamista

Romo on havainnut, että erityisryh-

mien jäseniin kohdistuvassa väkivallassa on paljon samoja muotoja kuin muullakin väestöllä. Mutta vamma tai muu toimintakykyä alentava seikka altistaa myös erityisiin väkivallan muotoihin. Ne liittyvät vammaisen ihmisen riippuvuuteen toisen henkilön avusta arkipäivän selviytymisessä, kuten esimerkiksi apuvälineiden vahingoittaminen, lääkityksen manipulointi, avustamisen epääminen, lääkitykseen liittyvät omavaltaisuudet tai liikkumisen estäminen ja sosiaalinen eristäminen.

”Yli on vaan kiivettävä”

Erityisryhmien kanssa työskentely on tuonut Romolle myös arvokasta kokemustietoa.

- Olen ollut väkivaltatyössä mukana jo melko pitkään. Tämä kokonaisuus, jonka parissa saan tänä päivänä työskennellä, on vahvistanut käsitystäni yksilön käsityksen pienuudesta ja vahvistanut yhteistyön merkityksen suuruutta, toteaa Jarmo Romo.

Hankevastaava haluaisi muistuttaa lukijoita näillä terveisillä:

- Rohkeutta olla! Minä itse ajattelen, että meillä kaikilla on omat vaikeutemme, joiden yli on vaan kiivettävä. Älkää unohtako yhteisön ja verkoston tuen voimaa. ♦

Mikä on Saumuri?

VIOLA-väkivallasta vapaaksi ry:n perustehtävänä on toimia kansalaisjärjestönä ja matalan kynnyksen toimipisteenä Etelä-Savon alueen asukkaille. Sen palvelut on tarkoitettu sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreille että tekijöille. Palveluihin kuuluu myös kehittämissankkeita, joista yksi on Saumuri. Saumurissa kehitetään kolmannen ja julkisen sektorin yhteistyötä väkivaltatyön palveluiden organisoimisissa niin, että asiakkaan palvelupolku toimii mahdollisimman saumattomasti. Kun julkisten palveluiden tai järjestön työntekijöiden tietoon tulee lähisuhdeväkivallasta kärsivä asiakas, reagoi työntekijä välittömästi ja ottaa yhteyttä VIOLA ry:n työntekijään. Tämän jälkeen VIOLA ry:n työntekijä tulee työpariksi auttamaan tilanteen eteenpäin saattamista. Tarkoituksena on luoda verkostomainen osaamiskeskusrakenne ja varmistaa näin kuntalaisille yhteensovitettut, modernit väkivaltatyön palvelut. ♦

Kuurosokeiden ääni kuuluviin Saumuri-hankkeessa

Teksti ja kuva: Sanna Paasonen

Pari vuotta sitten aloin miettiä kuurosokeisiin kohdistunutta väkivaltaa, joka on pitkään ollut vaiettu puheenaihe. Vaikka viime vuosina perhesurmat ja koulukiusaamiset ovat usein olleet otsikoissa, vammaisiin kohdistuneesta väkivallasta ei juurikaan ole puhuttu, jos ollenkaan. Vammaisia naisia ei aina nähdä naisina, vaan jopa sukupuolettomina vammaisina.

Päätin hakea lähisuhdeväkivaltaan liittyviä pohjatietoja Väkivallasta vapaaksi – Viola ry:n koulutustilaisuudesta, jossa keskusteltiin muistisairaiden lähisuhdeväkivallasta ja myös tekemästani pilottitutkimuksesta suomalaisten kuurosokeiden naisten väkivaltaisista kokemuksis-

ta. Käsittelin näitä aiheita Euroopan kuurosokeiden naisten foorumissa Bulgariassa ja totesin, että tähän emme todellakaan voi jäädä.

Saumuri käyntiin

Viola ry alkoi myös kiinnostua erityisryhmien väkivaltatyöstä ja pyysin Suomen Kuurosokeat ry:tä sekä Kuurojen Liittoa mukaan uuden hankkeen yhteistyökumppaneiksi. Viime maaliskuussa käynnistyneessä, kolmevuotisessa Saumuri-hankkeessa on mukana näiden valtakunnallisten järjestöjen lisäksi Mikkelin Invalidit ry, Mikkelin Muisti ry ja Mielenterveyden keskusliiton jäsenyhdistys Virike ry. Hankkeessa työskentelee tällä hetkellä kaksi Violan pitkäaikaista työntekijää, **Jarmo Romo** ja **Birgitta Huisman-**

Sanna Paasonen ja lähisuhdeväkivaltaa symboloiva kivinen sydän.

Laine. Vuodenvaihteen jälkeen todennäköisesti palkataan vielä yksi kokopäiväinen työntekijä.

Nopea eteneminen

Suomen Kuurosokeat ry:n hallitus on nimennyt minut Saumurin yhteyshenkilöksi. Tänä syksynä hanke on edennyt todella nopeasti. On järjestetty muun muassa järjestötapaamiset ja valtakunnallinen väkivaltatyöfoorumi Anttolanhovissa. Tulossa on yksipäiväinen, kaikille avoin koulutustilaisuus. Mikkelin Kuurojen Yhdistys ry:n videoprojekti kuurojen ja kuurosokeiden väkivaltatyöstä on käynnistynyt. Alustavan suunnitelman mukaan video julkaistaan suomalaisen viittoma kielen päivänä ensi helmikuussa. Marraskuun lopussa järjestetään

myös valokuvanäyttely Mikkelin kauppakeskus Stellassa, missä on esillä erityisryhmien nuorten otoksia.

Violalla on omat nettisivut (www.violary.fi) ja blogeja kirjoitetaan aika ajoin, joita teidän kannattaa käydä lukemassa. Useita hankkeita on menossa ja niiden tuloksia päivitetään kotisivuille säännöllisesti. Violan yhteistyö valtakunnallisella tasolla liittyy tiiviisti Ensi- ja turvakotien liiton toiminnan yhteyteen, tosin he tekevät myös kansainvälistä yhteistyötä.

Muistakaamme vielä se, että myös väkivallan tekijä tarvitsee apua eikä vain uhri. ♦

Ensimmäisen tiedottajan aikana tapahtui paljon

Kuva: Heli Pennalan arkisto

Heli Pennala "siloin ennen" Suomen Kuurosokeat ry:n tiedottajana.

Teksti: Tuija Wetterstrand

Vasta 12 vuotta lehden perustamisen jälkeen Tuntosarvi sai ensimmäisen päätyönään lehteä tekevän päätoimittajan, kun yhdistykselle palkattiin ensimmäinen tiedottaja, **Heli Reinikainen**, nykyisin **Pennala**. Heli Pennalan aikaa edelsi kuitenkin viiden vuoden mittaiseksi venähtänyt välivaihe. Numerossa 17/1982 esittäytyi Näkövammaisten keskusliiton tiedotussihteeriksi **Orvokki Holopainen** ja kertoi hoitavansa väliaikaisesti päätoimittajan tehtäviä. "Ehkä vuo-

den vaihteessa Tuntosarvella on jo uusi vakituinen päätoimittaja."

Orvokki Holopainen, nykyisin **Jaakkola** jatkoi kuitenkin lehden tekemistä aina vuoteen 1987. Saman vuoden alusta Tuntosarvi alkoi ilmestyä jo 48 kertaa vuodessa. Jaakkolan varsinainen työ Näkövammaisten Keskusliiton viestinnässä vaati niin paljon suunnittelua ja uusien linjausten läpiviemistä, että sivutyönä tehty Tuntosarvi ei ole jäänyt erityisesti mieleen.

- Sen muistan, että lehden kasamisessa oli kova työ. Sain onneksi apua **Kaijalta** ja kumppaneilta, muistelee Orvokki Jaakkola.

- Minulle oli ylipäätään tärkeää, että vammaisten asioista kerrotaan ja tehdään niitä tunnetuiksi. Siksi halusin vaikuttaa siihen, että viestitään ulospäin niistä tarpeista, mitä vammaisilla on.

Heli Pennala pääsi levittämään kuurosokeustietoa hyvässä nohteessa.

Lehtitoiminta 40

- Yhdistys pääsi mukaan valtakunnallisiin yhteisvastuukeräyksiin ja terveystalkoisiin ja sai sitä kautta ilmaisia ilmoituksia lehtiin ja tietosukuja televisioon. Silloin tuntui, että kaikki ovet olivat auki ja ihmiset hirveän kiinnostuneita kuurosokeudesta.

Heli Pennala aloitti työnsä kirjaimellisesti puhtaalta pöydältä, tiedottajan ensimmäinen työpöytä oli hankittu juuri häntä varten.

- Tehtävää oli paljon ja paljon oli myös uutta opittavaa. Lehti oli vain yksi, joskin tärkeä osa työtäni.

Markkinointi-instituutin tiedottajakurssilla Heli Pennala oli tutustunut **Raili Kupiin**, jonka hän houkutteli työparikseen vuoden 1987 syksyllä kun rahoitus uuden työntekijän palkkaamiseen järjestyi. Pennala hahmotteli tiedotuksen uudet suuntaviivat. Siihen kuului Tuntosarven muuttaminen 11 kertaa vuodessa ilmestyväksi aikakauslehtityyppiä järjestölehdiksi, jonka lisäksi alkoi ilmestyä pelkästään ajankoh-

taisiin uutisiin ja ilmoituksiin keskittyvä Kuurosokeiden Uutislehti 48 kertaa vuodessa. Kuurosokeiden Uutislehteä alkoi vuoden 1988 alusta toimittaa Raili Kupi, myöhemmin **Karisaari**.

- RAY myönsi lisärahoitusta niin, että molempia lehtiä pystyttiin julkaisemaan A4-kokoisena, Tuntosarvea vielä yhdellä lisävärillä. Värien ja entistä parempilaatuisten kuvien myötä jouduin ihan eri tavalla miettimään sitä, miten jutut hahmottuvat lukijalle.

Ulkoasun selkiyttämisen myötä Pennala alkoi kehittää Tuntosarvea selkokieleiseksi. Kuurosokeiden Uutislehteä alettiin lukea kasetille hidassäänitteenä. Pistelehteen pystyttiin painamaan jopa kohokuvia. Videoversion tekemisestä aloitettiin neuvottelut Kuurojen Liiton kanssa. Kuurosokeille järjestettiin ensimmäinen luova leiri, jossa oli opettajina ammattilaistaitelijoita. Siellä syntyi myös idea Vuoden veistos –näyttelystä, joka toteutui 1989 ja jonka jatkoa on edelleen

RAY:n rahoituksen ansiosta Tuntosarveen saatiin yksi lisäväri numeroa kohden vuoden 1988 alusta. Tekstiä ja kuvia oli paljon vähemmän kuin nykyisin. Kuurosokeiden Uutislehti ei juuri ole muuttunut vuosien saatossa.

viiden vuoden välein järjestettävä Koskettavin veistos -näyttely.

- Paljon tosiaan tapahtui, ei vain lehtipuolella vaan koko järjestössä. Toiminnanjohtaja **Kaija Salekarin** muistan lämpimänä mutta tarmokkaana persoonallisuutena. Perusajatuksena hänellä oli kuurosokeiden oikeus tietoon ja osallisuuteen yhteiskunnassa.

Pennalan viimeinen päätoimittama lehti oli 1/1989, vaikka virallisesti päätoimittaja vaihtui **Leena Turuseksi** vasta numerosta 3/1989 alkaen. Leena Turusen päätoimittajuutta kesti aina vuoden 1997

marraskuulle, joskin sen katkaisi puolen vuoden vuorotteluvapaa saman vuoden alusta.

Soittoni ja haastattelupyyntöni tuli Heli Pennallalle selvästi yllätyksenä, mutta mielellään hän muisteli työtään yhdistyksen ensimmäisenä tiedottajana.

- Pällimmäisenä on jäänyt mieleen kiitollisuus. Sain olla mukana kehittämässä uutta, välittää tietoa kuurosokeille ja kuurosokeustietoa muille. Vaikka töitä oli paljon, ne olivat hyviä ja antoisia hetkiä. ♦

Koskettavaa

Teksti: Paula Valminen

Ilman tuntoaistia ei tästäkään juttusta olisi tullut mitään. Istuin nimittäin hyvin pitkään tietokoneen ääressä miettien tätä kirjoituksen aihetta. Kunnes sormeni alkoivat ihan itsestään kertoa tarinaa näppäimistöillä. Pienen pienet ylimääräiset nyppylät etusormien alla ilmaisivat minulle perusrivin ja aloituskohdan. Joten ei muuta kuin kirjoittamaan.

Tykkään touhuta keittiössä, laittaa ruokaa ja leipoa. Tietysti jäljetkin on siivottava ja minun pitäisi tiskatesa käyttää suojakäsineitä, koska pesuaine ärsyttää ihoa. Tosin hyvin harvoin ne käsineet käytössä kuluvat, kun niin sanottu näppituntuma työhön täytyy säilyä. Leikillisesti sanon suojakäsineitä jarrupaloiksi, ja nehan sopivat paremmin autoon kuin keittiöön.

Muutaman kerran olen tainnut mainita lukevani myös pistekirjoitusta. Vasemman etusormen taktikka puree pisteisiin hitaasti mutta varmasti.

Niinpä harmitus on hirmuinen, kun joskus tapaturman sattuessa tarvitaan laastari sormenpäähän ja pisteiden lukemiseen tulee pakollinen tauko.

Samoin neuloessa eli puikkoja heiluttaessa tarvitsen sorminäppäryyden lisäksi tarkkaa tuntumaa, etteivät silmukat karkaa omille teilleen.

Muutama päivä sitten sain tutustua paikallisten kuurosokeiden kanssa tietoteknisiin laitteisiin, kuten iPad, iPhone, Android ja mitä kaikkea niitä olikaan. Kylmä totuus ainakin minulle on, etteivät kosketusnäytölliset laitteet ole niin sanotusti ”mun juttu”. Vaikka sanotaan tiedon lisäävän tuskaa, niin se hyöty tuosta tilaisuudesta oli, että osaan kieltäytyä, jos minulle yritetään myydä hipaisulla toimivia tuotteita.

Harvalla viisipiikkiselläni raaputelin tällä kertaa vain asian pintaa. Silti kannattaa joskus laittaa silmät kiinni ja antaa sormenpäiden kertoa tunteensa. ♦

Lehtikirjoittamisen kurssi 20.-24.10.2014

Ensimmäiselle lehtikirjoittamisen kurssille osallistuneiden ryhmäkuva. Edessä istumassa opettaja, Antti "Andy" Kauranne Laajasalon opistosta. Andyn vieressä oikealla Ville Mäki. Takarivissä oikealta Oiva Hellman, Sanna Paasonen, Martti Avila, Irja Harjumaaskola ja Mari Myllymäki. Marista oikealle tulkit Anssi Lehti ja Siri Väänänen, eturivissä Päivi Mäki, Hanna Törnroos ja Saija Ruuskanen. Kurssilaisten kirjoittamia juttuja saadaan lukea talven ja kevään Tuntosarvissa, alkaen tästä numerosta. Päätoimittaja tietenkin toivoo, että kurssilaiset saivat kipinän kirjoittaa lehteen jatkossa säännöllisesti. ◆